

ANALIZA REGREMENTĂRII VENITURILOR IMPOZABILE ALE PERSOANELOR FIZICE

Autor: Ana TĂBÎRȚA

Departament Drept, Școala Masterală de Excelență în ECONOMIE ȘI Business, ASEM, Chișinău, Moldova

Autorul corespondent: Alexandrina Stratan, e-mail: anishoaratabirta@gmail.com

Coordonator științific: **Zinaida LUPAȘCU**, dr., conf. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat. Scopul acestui articol este de a analiza rolul și importanța impozitării veniturilor persoanelor fizice, precum și de a identifica sursele de venit și modalitățile de impozitare, având în vedere efectele pozitive și negative asupra situației economice a țării.

Cuvinte cheie: impozit pe venit, declarație, buget, legislație, Cod Fiscal, BPN.

Introducere

Impozitul reprezintă cea mai veche resursă financiară. Fiecare stat din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre și-a creat propriul sistem fiscal mai mult sau mai puțin sistematic.

„Impozitul este o plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu ține de efectuarea unor acțiuni determinate și concrete de către organul împuternicit sau de către persoana cu funcții de răspundere a acestuia pentru sau în raport cu contribuabilul care a achitat plata” [6, pag.9].

Sistemul Fiscal al Republicii Moldova este constituit din totalitatea impozitelor și taxelor, a principiilor, formelor și metodelor de stabilire, modificare și anulare a acestora, prevăzute în Codul Fiscal, precum și totalitatea măsurilor ce asigură achitarea acestora [1, art. 2].

Conform Codului Fiscal al Republicii Moldova, subiecții impozitării sunt persoanele juridice și fizice-rezidente angajate în activități antreprenoriale sau profesionale. Obiectul impozabil este venitul impozabil definitiv, reprezentând diferența între veniturile brute și deducerile legale.

Impozitul pe venit este perceput de stat anual, atât de la persoanele fizice, cât și de la cele juridice.

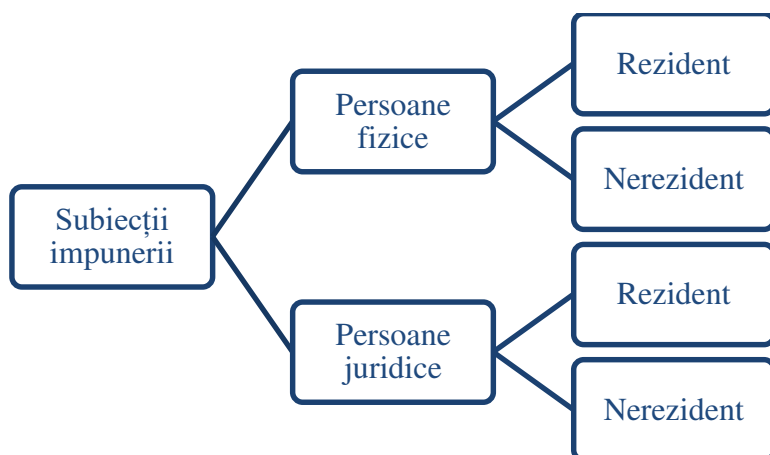

Figura 1. Subiecții impunerii cu impozitul pe venit

Sursa: Elaborat de autor în baza Codul Fiscal al Republicii Moldova nr.1163 din 24.04.1997 [1]

1. Analiza dinamică a impozitului pe venit la formarea veniturilor BPN

Datorită politicii fiscale urmărite de fiecare stat, acesta din urmă are dreptul de a primi o parte din veniturile primite de către subiecții de drept sau de a primi o parte din costul serviciilor furnizate în favoarea solicitanților [5, pag.7-8].

În baza Codului Fiscal, am investigat sursele de venit impozabil și rolul impozitului pe venit în formarea veniturilor bugetare ale Republicii Moldova. Pentru persoanele fizice, conform art. 18 din CF, venitul impozabil cuprinde: redevența, venitul din activitatea de întreprinzător, venitul deținătorilor de unități emise de OPCVM-uri, dobânzile, salariile, veniturile din creșterea de capital, veniturile din închirieri și alte surse impozabile conform legii fiscale.

Martin Seligman critică principiul impozitării în baza beneficiilor dintre individ și stat, ca oricare relație de piață: „Astăzi se acceptă în genere ideea că plătim impozite nu pentru că statul ne protejează sau că primim vreun beneficiu, dar pentru că statul este o parte a noastră” [8, pag.13].

În perioada fiscală recent încheiată, s-a observat o creștere continuă a încasărilor bugetare, cu un total de 55 miliarde lei în anul 2022, înregistrând o creștere de 16,4% față de anul anterior.

Venitul sub formă de salariu reprezintă suma obținută de persoanele fizice care lucrează în baza unui contract de muncă.

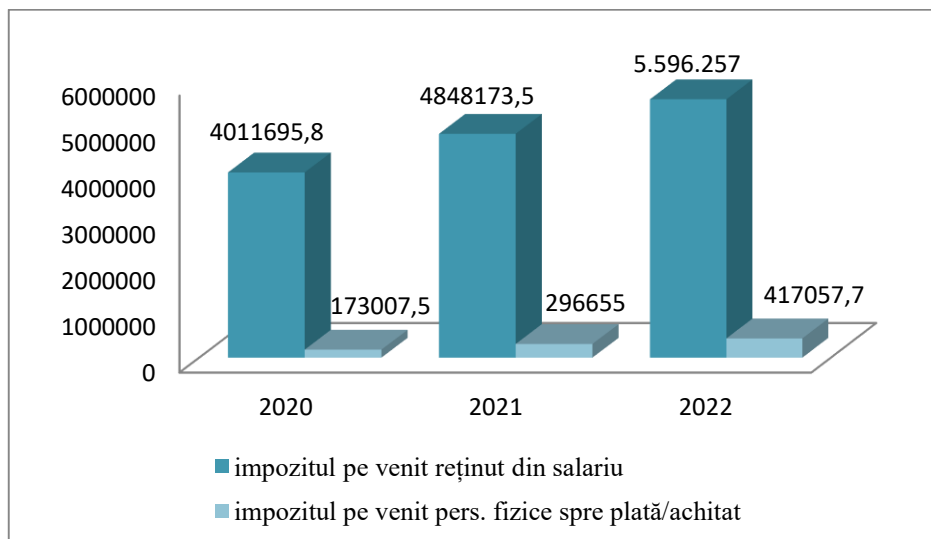

Figura 2. Dinamica încasărilor la BPN a impozitului pe venit în anii 2020 – 2022

Sursa: Elaborat de autor în baza Dării de seamă a SFS pentru anii 2020-2022 privind încasările la BPN a impozitului reținut din dividende în anii 2020-2022

În Fig. 2 este reprezentată informația privind încasarea la BPN pentru perioadele fiscale 2020-2022 a impozitului pe venit reținut din salariu și impozitul pe venit a persoanelor fizice spre plată/achitat. Observăm că în anul 2020 sau încasat la buget 4 011 695,80 mii lei din impozitul pe venit reținut din salariu. Din impozitul pe venit a persoanelor fizice spre plată s-au încasat la BPN 173 007,50 mii lei. În anul 2021 încasările impozitului pe venit reținut din salariu au constituit 4 849 173,50 mii lei. Încasările impozitului pe venit a persoanelor fizice au fost 296 655,00 mi. Comparativ cu anul 2020 se observă o tendință de creștere a încasărilor la BPN. Se înregistrează o creștere cu 837 477,70 mii lei a impozitului pe venit reținut din salariu în anul 2021 comparativ cu anul 2020 iar a impozitului persoanelor fizice cu 123 647,50 mii lei.

În anul 2022 încasările la buget a impozitului pe venit reținut din salariu a constituit 5 596 256,60 mii lei. În ceea ce privește impozitul pe venit a persoanelor fizice spre plată s-au încasat 417 057,70 mii lei. În comparație cu anul 2021 se înregistrează o creștere a încasărilor impozitului pe venit reținut din salariu cu 747 083,10 mii lei, iar a impozitului pe venit a persoanelor fizice cu 120 402,70 mii lei.

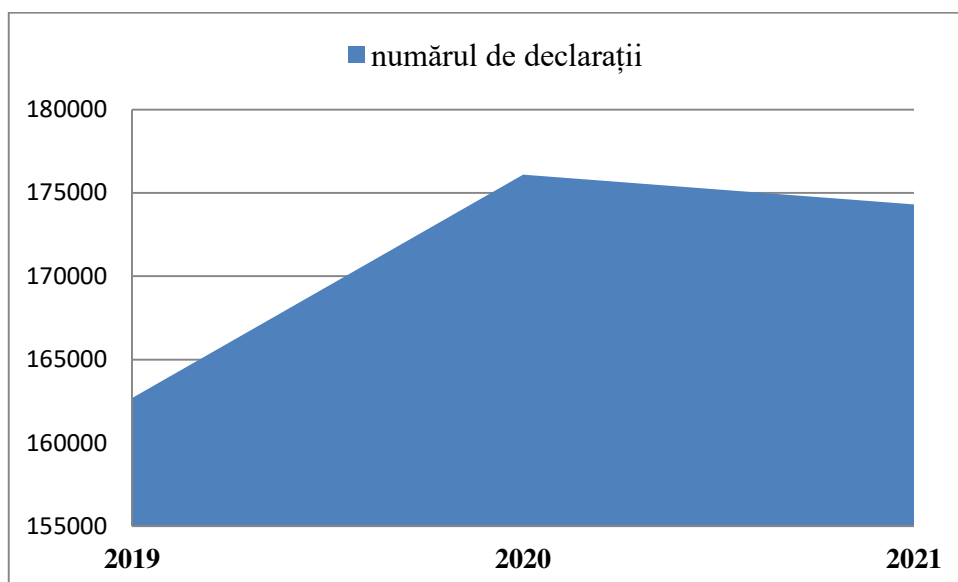

Figura 3. Numărul declarațiilor depuse în anii 2019-2021

Sursa: Elaborat de autor în baza Dării de seamă a SFS

Analizând datele din Figura 3, observăm o tendință de creștere a numărului de declarații depuse în anul 2020 față de anul 2019, iar în anul 2022 există o scădere cu 1 791 de persoane comparativ cu anul precedent.

Venitul din chirii reprezintă o altă sursă de venit impozabil, unde persoanele care închiriază proprietăți imobiliare către alte persoane sau firme trebuie să plătească un impozit de 12%, în timp ce în cazul în care proprietatea este închiriată unei alte persoane fizice, impozitul lunar este de 7% din valoarea contractului.

Conform rapoartelor anuale ale Serviciului Fiscal de Stat din 2022, au fost înregistrate 21,235 de contracte de locațiune, indicând o creștere a transparenței informațiilor referitoare la închirierea imobilelor.

Tabelul 1.

Contracte de locațiune înregistrare în perioada 2021-2022

Perioada	2022	2021	Devieri 2022/2021	
			Suma	%
Încasări, mii lei	41 960,60	33 699,50	+ 8 261,10	+ 24,5
Contracte înregistrate	21 235	17 763	+ 3 472,00	+19,5

Sursa: Elaborat de autor în baza Dării de seamă a SFS

În rezultatul acțiunilor întreprinse de Serviciul Fiscal de Stat numărul contractelor de dare în locațiune în anul 2022 a crescut cu 19,5 % decât în anul 2021.

În Fig. 4 am observă pe parcursul anului 2020 au fost încasate la buget venituri în mărime de 25 810,90 mii lei iar anul 2021 suma de 33 704,20 mii lei. În anul 2021 se înregistrează o creștere de 7 893,30 mii lei a impozitului din darea în locațiune comparativ cu anul 2020.

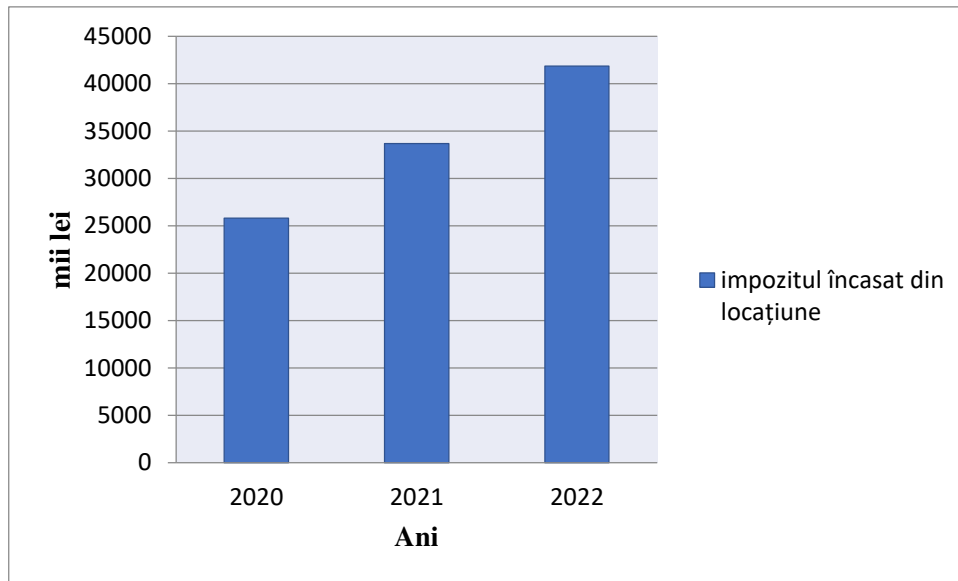

Figura 4. Dinamica încasărilor la BPN a impozitului

Sursa: Elaborat de autor în baza Dării de seamă a SFS

2. Determinarea impozitului pe venit sub formă de creștere de capital

Fiecare persoană fizică care obține venituri din surse prevăzute de lege trebuie să plătească impozitul corespunzător. Conform Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 150 din 05.09.2018, este aprobat formularul CET - Declarația privind impozitul pe venit [2].

Toți contribuabilii au dreptul de a prezenta declarația (Forma CET18). Prezentarea acesteia este obligatorie când: venitul anual impozabil depășește 360 000 lei, cu excepția veniturilor prevăzute în art. 901 din Codul Fiscal și în cazul utilizării scutirii personale conform art. 33 alin(1); solicitarea restituirii impozitului pe venit achitat/reținut în exces; redirectionarea a 2% din suma impozitului pe venit calculat anual la buget; schimbarea domiciliului permanent din Republica Moldova în altă țară; și când există obligația de a plăti impozitul pe venit, inclusiv în cazul obținerii venitului sub formă de creștere de capital. Pentru anul 2023 persoanele fizice au termen până la data de 30.04.2024 de a prezenta Declarația cu privire la impozitul pe venit CET18, la orice subdiviziune a SFS.

Secțiunea a patra a declarației este dedicată calculului creșterii sau pierderii de capital, conform articolului 40 din Codul Fiscal. Aceasta se bazează pe diferența dintre suma încasată și baza valorică a activelor de capital, conform articolului 42 din CF, care trebuie confirmată documentar. Lipsa documentelor confirmative determină o bază valorică de zero.

În data de 19.12.2022, legea 356 a suferit modificări, adăugând două prevederi noi la articolul 40. Prima prevedere (alin. 51) stipulează că creșterea sau pierderea de capital rezultată din vânzarea sau altă formă de înstrăinare a unui automobil deținut de contribuabil timp de cel puțin 3 ani înainte de înstrăinare nu va fi recunoscută în scopuri fiscale. A doua prevedere (alin 61) prevede ca creșterea de capital provenite din vânzare sau schimb sau altă formă de înstrăinare a locuinței care este proprietate comună în devălmășie se va determina de către unul dintre proprietari în baza acordului comun scris, respectiv în declarație va include această tranzacție doar persoana stabilită în acord.

Exemplu privind calculul creșterii de capital în cazul înstrăinării terenurilor.

Persoana fizică în anul 2023 vândut 2 terenuri agricole. Terenul X la dobândit în baza titlului de autentificare cu titlu gratuit de la primărie, și a fost înstrăinat cu suma de 200 000,00 lei, iar terenul Y a fost cumpărat în anul 2019 cu valoarea de 35 000,00 lei și l-a vândut cu valoarea de 20 000,00 lei.

Terenul X

Contract de vânzare = 200 000,00 lei

Baza valorică a terenului agricol X va fi 0,00 lei

Creșterea de capital = 200 000,00 – 0,00 = 200 000,00 lei.

Terenul Y

Contract de vânzare = 20 000,00 lei

Contract de cumpărare = 35 000,00 lei

Determinarea creșterii sau pierderii de capital = 20 000,00 – 35 000,00 = - 15 000,00 lei.

Respectiv:

Creșterea de capital = 200 000,00 + (-15 000) = 185 000,00 lei.

Venitul impozabil = 185 000,00 * 50% = 92 500,00 lei.

Determinarea impozitului pe venit = 92 500,00 * 12% = 11 100,00 lei.

Prin urmare la înstrăinarea bunului imobil persoana fizică va achita impozitul pe venit conform art. 15 lit. a) din Codul Fiscal.

Concluzii

Impozitul îl putem defini ca „o formă de relevare silită la dispoziția statului, fără contra prestație directă și cu titlu nerestituibil, a unei părți din veniturile sau averea persoanelor fizice și juridice, în vederea acoperirii unor necesități publice”. Aceste resurse reprezintă colectarea unei părți din veniturile sau averea cetățenilor la dispoziția statului [5, pag.76].

Autoarea subliniază importanța esențială a impozitului pe venit în context financiar, economic și social, evidențiindu-l drept una dintre principalele surse financiare pentru susținerea cheltuielilor publice, iar analiza veniturilor recente arată o tendință crescătoare a încasărilor la buget. În prezent, o reglementare fiscală adecvată este imperativă pentru bunăstarea economică, iar implicarea activă a contribuabililor în procesul de impozitare este crucială pentru menținerea stabilității fiscale și prevenirea pierderilor de resurse prin evaziune fiscală.

Bibliografie

- [1] Codul Fiscal al R.Moldova nr.1163 din 24.04.1997. MO al R.Moldova,2005, cu modificările și completările ulterioare;
- [2] Ordinul MF nr. 150 din 05.09.2018, modificat prin ordinul MF nr. 39 din 16.03.2022.Disponibil:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119969&lang=ro
- [3] Raportul anual SFS pentru anii 2020-2022 privind incasările la BPN a impozitului pe venit reținut din salariuDisponibil: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/i-venituri-incasate-si-restante-la-bpn-administrate-de-sfs>
- [4] Corduneanu, C. „Sistemul Fiscal în știința finanțelor”, Editura: Codecs, București, 1998, p.76
- [5] Donea, S., Podbeglîi, A. *Note de curs la disciplina „Bazele fiscalității”*. Cahul: Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”. pag. 7-8; 22; 24; 26-27; 73.
- [6] Bucur, V., Țurcanu, V., Grau, A. *Contabilitatea impozitelor*, Chișinău: ASEM, 2005, pag.9.
- [7] Țurcanu, V., Golocialova, I. *Raportarea financiară conform standardelor internaționale*, Editura ACAP, . Chișinău, 2015, pg. 452
- [8] Gugaru, A. *Teorii Generale cu privire la impozitare* , București:CIDE, 2008, pg. 13